

บทที่ 1

สภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ในปี 2557 - ครั้งแรกปี 2558

บทนี้เป็นรายงานสรุปสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ในรอบ 1 ปีครั้งที่ผ่านมา และการตั้งข้อสังเกตเชิงวิพากษ์และเสนอแนะทางออกของผู้วิจัย ที่เริ่มจากบทนี้เพราะเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาก่อนข้างมาก การจัดการศึกษาเป็นทั้งส่วนหนึ่งของสภาวะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในภาพใหญ่ ขณะเดียวกันเป็นกิจกรรมสำคัญที่สร้างผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองด้วย

ตัวอย่างเช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมที่ผ่านมามีการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างไม่ทั่วถึงไม่เป็นธรรม ทำให้คนส่วนใหญ่ที่รายได้ต่ำพลอยได้รับการศึกษาอย่างไม่ทั่วถึงและหรือมีคุณภาพต่ำไปด้วย หรือสภาพความขัดแย้งทางการเมืองในหมู่ประชาชนแบบแบ่งเป็น 2 ขั้วสุดโต่ง ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา นำไปสู่การชุมนุมประท้วง ความรุนแรง การทำรัฐประหารและการออกแบบร่างรัฐธรรมนูญใหม่ถึง 2 ครั้ง เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนที่ไม่ช่วยสร้างพลเมืองที่รู้จักคิด วิเคราะห์ อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีวุฒิภาวะและความรับผิดชอบสูงได้ดีพอ

1.1 สภาวะทางการเมือง

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในรอบสิบปีที่ผ่านมา อยู่ในวังวนของการที่พรรคการเมืองซึ่งเป็นตัวแทนของนักการเมืองอาชีพ นักธุรกิจ และชนชั้นนำอาชีพต่างๆ ผลัดกันเอาชนะการเลือกตั้งขึ้นมาเป็นรัฐบาล ตามมาด้วยการเกิดกลุ่มประชาชนที่ตื่นตัวทางการเมืองจัดชุมนุมใหญ่ประท้วงรัฐบาลในประเด็นการทุจริตฉ้อฉล และการใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของนักการเมืองซีกรัฐบาล การตอบโต้กันด้วยความรุนแรง ทหารทำรัฐประหาร 2549 การร่างรัฐธรรมนูญใหม่ การเลือกตั้งและจัดตั้งรัฐบาลใหม่ในปี 2550 และการจัดการชุมนุมประท้วงรัฐบาลอย่างยืดเยื้อในปี 2556 และทหารรัฐประหารในเดือนพฤษภาคม ปี 2557

ฝ่ายคณะนายทหารในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้จัดตั้งรัฐบาลที่มีนายทหารแกนนำของคณะรัฐประหารเป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญหลายกระทรวง รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการด้วย มีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติที่ประกอบด้วยนายทหาร ตำรวจและข้าราชการประจำเป็นส่วนใหญ่ และการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูป

บทที่ 1

แห่งชาติที่มีทั้งนายทหาร นายตำรวจ และข้าราชการ นักวิชาการ นักธุรกิจ นักวิชาการ สาขาต่างๆ รวมทั้งนักการเมืองบางส่วน คณะรักษาความสงบแห่งชาติคัดเลือกคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตามแผนที่การเดินทาง (โรดแมป) ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ต่อมาในเดือนกันยายน 2558 ร่างรัฐธรรมนูญถูกคว่ำโดยเสียงส่วนใหญ่ของสภาปฏิรูปแห่งชาติ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ แต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย (สปท.) (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ นักการเมือง) การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่และให้การเลือกตั้งทั่วไปต้องเลื่อนออกไปอีก อย่างน้อยในราวปี 2560

การที่การเมืองไทยในรอบ 83 ปี หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองปี 2475 ต้องอยู่ในวังวนของการรัฐประหารและการร่างรัฐธรรมนูญใหม่หลายครั้งมาก¹ มีสาเหตุที่สำคัญมาจากการที่ผลของการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเรื่องการจัดการศึกษาไม่ได้กระจายถึงประชาชนส่วนใหญ่อย่างทั่วถึงเป็นธรรม เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน คนได้รับการศึกษามากและคนได้รับการศึกษาน้อย คนที่มีอำนาจมีอิทธิพลมีเส้นสายมากและคนทั่วไปที่ขาดอำนาจและเส้นสายนักการเมืองและชนชั้นนำอื่นๆ สามารถหาผลประโยชน์จากประชาชนส่วนใหญ่ที่ยากจน ขาดการศึกษาและข้อมูลข่าวสารที่มีคุณภาพ ด้วยการครอบงำให้ประชาชนหลงเชื่อ นิยมพวกตน มีการซื้อเสียงขายเสียง การใช้อำนาจและระบบอุปถัมภ์

การเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรมักจะนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาลคณะธิปไตยที่บริหารประเทศแบบอำนาจนิยม พรรคพวกนิยม อุปถัมภ์นิยม เพื่ออำนาจและผลประโยชน์ตัวเอง และพรรคพวกมากกว่า จะเป็นรัฐบาลส่งเสริมให้ประชาชนทั้งประเทศให้มีสิทธิเสมอภาคทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การเมืองในลักษณะนี้ทำให้ประเทศไทยไม่ได้มีการคัดเลือกคนที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมที่สุดมาเป็นคณะรัฐมนตรีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่พัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมได้มากกว่าไทย ตำแหน่งรัฐมนตรีของไทยกลายเป็นตำแหน่งที่ได้มาด้วยความอาวุโสทางการเมืองและอำนาจต่อรองภายในพรรค เช่น เป็นคนมีบารมี มีสมาชิกสภาผู้แทนในสังกัดจำนวนมากพอที่จะสนับสนุนให้หัวหน้ากลุ่มของตนได้เป็นรัฐมนตรีได้ นายกรัฐมนตรีผู้ต้องพึ่งพาการสนับสนุนของผู้แทนเสียงข้างมาก ใช้วิธีเลือกคนมาเป็นรัฐมนตรีโดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางการเมืองในการต่างตอบแทนและสร้างดุลอำนาจ

¹ หนังสือพิมพ์ Washington Post จัดให้ไทยเป็นประเทศที่มีการทำรัฐประหารบ่อยครั้งที่สุดในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย พ.ศ. 2475 - 2558 ของโลก ไทยมีการทำรัฐประหารทั้งหมด 19 ครั้ง ล้มเหลว 7 ครั้ง และสำเร็จ 12 ครั้ง อ้างไว้ใน Wikipedia - International Rankings of Thailand.

ทางการเมืองในพรรคร่วมรัฐบาล มากกว่าการพิจารณาเรื่องคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม ที่จะป็นรัฐมนตรีกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง

การที่นายกรัฐมนตรีต้องฟังพาสมาชิกสภาผู้แทนกลุ่มต่างๆ มาก ทำให้เมื่อมีการแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีบริหารประเทศกันไประยะหนึ่งก็มักจะมีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีบางคนเพื่อเปิดช่องทางให้นักการเมืองคนอื่นได้เป็นรัฐมนตรีบ้าง จึงเกิดการเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีบ่อย และรัฐมนตรีกระทรวงที่ถูกเปลี่ยนบ่อยที่สุดในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา คือกระทรวงศึกษาธิการ เพราะนายกรัฐมนตรีและที่ปรึกษาทางการเมือง มักมีความคิดเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เคยเป็นครูอาจารย์หรือพอมิปริญญา/มีความรู้เรื่องการศึกษาบ้างก็สามารถเป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการได้ ทั้งนี้ทำให้กระทรวงศึกษาธิการขาดผู้นำในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อเปลี่ยนรัฐมนตรีก็มักจะมีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และโครงการต่างๆ ตามมา เพราะระบบการบริหารราชการของไทยในปัจจุบันขึ้นอยู่กับนโยบายและการสั่งงานของรัฐมนตรีเป็นหลัก

เมื่อการเมืองในระบบรัฐสภาไม่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศให้ป็นประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดได้มากเหมือนในประเทศอื่น จึงเกิดกลุ่มคัดค้านและการเคลื่อนไหวการเมืองภาคประชาชนที่ขยายตัวเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับประชาชนกลุ่มใหญ่กลุ่มหนึ่งตั้งแต่สมัยรัฐบาลทักษิณในปี 2549 เป็นต้นมา ประชาชนจำนวนมากมีวิธีคิดแบบถ้าไม่ขาวก็ต้องดำและเลือกเข้าข้างกลุ่มการเมืองฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดแบบเชื่อว่าพวกตนถูกร้อยเปอร์เซ็นต์ ฝ่ายตรงข้ามผิดร้อยเปอร์เซ็นต์ ทำให้การเมืองไทยเกิดความขัดแย้งของคน 2 กลุ่มที่คิดแบบ 2 ขั้วสุดโต่งที่ยึดเชื้อรุนแรง และไม่มีทางออก

ความขัดแย้งของกลุ่มคนที่นิยมทักษิณและฝ่ายต่อต้านทักษิณที่คิดแบบ 2 ขั้วสุดโต่งสะท้อนวิธีคิดแบบมีข้อจำกัดและความด้อยวุฒิภาวะของประชาชนจำนวนมากที่นิยมเลือกเชื่อผู้นำทางการเมืองคนหนึ่งคนใดด้วยอารมณ์ ความรู้สึก ชอบพอ ศรัทธา แบบเข้าข้างผู้นำที่ตนชอบร้อยเปอร์เซ็นต์ มากกว่าที่จะมองผู้นำแต่ละคนและปัญหาต่างๆ อย่างจำแนกและอย่างวิเคราะห์โดยใช้หลักการ เหตุผล ว่าใครทำถูกทำผิดในเรื่องใด ก็ควรสนับสนุนหรือคัดค้านในเรื่องนั้นๆ เป็นประเด็นๆ ไป ปัญหานี้คงดำรงอยู่ แม้จะมีการทำรัฐประหารและการอ้างว่าจะมุ่งสร้างความปรองดอง สามัคคี และการปฏิรูปประเทศในช่วงปี 2557-2558 แล้วก็ตาม

ปัญหาการคิดแบบ 2 ขั้วสุดโต่ง นี้เป็นปัญหาที่เกิดมาจากทั้งวัฒนธรรมและการพัฒนาการทางเศรษฐกิจการเมืองและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาไทยที่เน้นการท่องจำตามแนวคณาธิปไตยมากกว่าฝึกให้คนคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ประชาชนไทยควรวิชัยค้นคว้าและหาทางแก้ไขให้ได้ ประเทศไทยจึงจะปฏิรูป

ทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมได้

การรัฐประหารเดือนพฤษภาคมปี 2557 ทำให้ความขัดแย้งระหว่างฝ่ายนิยมและฝ่ายต่อต้านระบอบทักษิณดูเหมือนสงบได้ชั่วคราว แต่ก็ยังมีปัญหาความขัดแย้งในสังคมอื่นๆ อยู่อีกหลายประการ ทั้งเปิดเผยและซ่อนเร้น ตัวอย่างเช่น ปัญหาการก่อความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยกลุ่มติดอาวุธต่อต้านรัฐบาลที่ดำเนินมากกว่า 10 ปี เป็นปัญหาหนึ่งที่สร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สินของผู้คนในพื้นที่และส่งผลกระทบต่อสวัสดิภาพครูอาจารย์ นักเรียนและการจัดการศึกษาในภูมิภาคดังกล่าวมาก รวมทั้งทำให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาเพิ่มขึ้นมา ปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ หลายปัจจัยที่ผูกพันกันอย่างซับซ้อน เช่น ปัญหาความยากจน การที่เด็กวัยรุ่นไม่ได้เรียนต่อหรือไม่มีงานที่เหมาะสมทำ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าของเถื่อนชายแดน ปัญหาการทุจริตและด้อยประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของระบบการเมืองและข้าราชการ ปัญหาในภูมิภาคนี้นักวิชาการทั้งจากนอกและในพื้นที่ได้ลงไปทำวิจัยสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาไว้ไม่ต่ำกว่า 100 เรื่อง แต่รัฐบาล (ทุกรัฐบาล) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะไม่ได้สนใจที่จะอ่านและนำงานวิจัยเหล่านี้มาศึกษาพิจารณาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหานี้อย่างไร ซึ่งองค์ความรู้ที่วิเคราะห์เจาะลึก และครอบคลุมตามหลักวิชาการ (หรือหลักวิทยาศาสตร์) เท่าที่ควร

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนด้วยกันหรือประชาชนกับภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน การทำเหมืองโลหะ ในท้องถิ่นอื่น ในเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเรื่องป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากร ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเศรษฐกิจสังคมต่างๆ ก็มีลักษณะปัญหาและแนวทางแก้ไขภายใต้ระบบราชการแบบเก่าคล้ายๆ กัน ทิศทางใหญ่คือแนวทางการบริหาร การแก้ไขปัญหาและนโยบายพัฒนาประเทศของรัฐบาลขึ้นอยู่กับการใช้อำนาจความรู้และความเชื่อแบบรัฐข้าราชการที่สนับสนุนแนวทางการพัฒนาแบบทุนนิยมอุตสาหกรรม และการทำงานแก้ไขปัญหาตามความเชื่อ ความเคยชินเดิมๆ ขององค์กรข้าราชการแบบรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางภาครัฐซึ่งมักบริหาร โดยคนที่สนใจเรื่องอำนาจ/ผลประโยชน์ส่วนตน ยังขาดการเรียนรู้ที่จะเปิดใจกว้างฟังเสียงประชาชน นักวิชาการ สนใจแสวงหาและพึ่งพาองค์ความรู้ตามหลักวิชาการสมัยใหม่อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน เพื่อบริหารและแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่อย่างยั่งยืน

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง (ซึ่งรวมทั้งเรื่องเศรษฐกิจและสังคมด้วย) ทำให้ชนชั้นนำในสังคมไทยในปี 2558 กล่าวถึงการปฏิรูปทางการเมืองและการปฏิรูปประเทศกันมากขึ้น แต่ชนชั้นนำเข้าใจความหมายของคำว่า การปฏิรูปแตกต่างกันไป ชนชั้นนำส่วนใหญ่เน้นการร่างรัฐธรรมนูญ และการปฏิรูปด้านกฎหมาย โดยคาดหมายว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่และกฎหมายใหม่ๆ จะช่วยแก้ปัญหาการทุจริตฉ้อฉลและปัญหาความขัดแย้ง

ต่างๆ ของกลุ่มคนในสังคมไทยได้ แต่กฎหมายรวมทั้งรัฐธรรมนูญคือกฎหมายฉบับหนึ่ง เป็นแค่ข้อตกลงหรือกติกาสำหรับคนในสังคมเท่านั้น ถึงจะเขียนออกมาได้สวยงามหรือแสดงความตั้งใจ เจตนารมณ์ที่ดี แต่รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาและกฎหมายสำคัญอื่นๆ อาจจะเป็นเพียงการคาดหวัง เป็นสัญญาในแผ่นกระดาษที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติจริงตามเจตนารมณ์หรือที่คาดหมายไว้ก็ได้ ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 2540 และ 2550 ที่เขียนถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตยสำหรับประชาชนไว้อย่างสวยงามอยู่มากพอสมควร

นอกจากกฎหมายรัฐธรรมนูญแล้ว ผลงานออกกฎหมายฉบับต่างๆ โดยรัฐบาล และสภานิติบัญญัติแห่งชาติในยุคสถานการณ์พิเศษในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา 108 ฉบับ ส่วนใหญ่คือการปรับปรุงในประเด็นเทคนิคที่กฎหมายเดิมล้าสมัย ไม่ได้มีการออกกฎหมายใหม่เพื่อการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ในเชิงระบบโครงสร้างแต่อย่างใด² ผลงานที่เป็นรูปธรรมคือเอกสารยุทธศาสตร์การปฏิรูปเศรษฐกิจการเมืองสังคมด้านต่างๆ ของประเทศไทย ที่คณะกรรมการการชดต่างๆ ของสภาปฏิรูปแห่งชาตินำเสนอต่อรัฐบาล เอกสารชุดนี้เป็นเอกสารที่มีความยาวมาก และไม่ได้มีการเผยแพร่ถกเถียงประเด็นสำคัญในที่สาธารณะ รวมทั้งรัฐบาลเองก็ไม่ได้กล่าวถึงเรื่องเหล่านี้ เพียงแต่นายกรัฐมนตรีกล่าวว่าจะมอบหมายให้สภาขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศที่ตั้งขึ้นมาใหม่แทนสภาปฏิรูปแห่งชาติที่หมดภาระไปในเดือนตุลาคม 2558 เพื่อติดตามการดำเนินงานต่อ

การปฏิรูปประเทศเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างขนานใหญ่ที่ขึ้นอยู่กับปฏิรูปทางโครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองเพื่อทำให้เกิดการกระจายทรัพย์สิน รายได้ การศึกษา การมีงานที่เหมาะสม ฯลฯ ให้ทั่วถึงเป็นธรรมอย่างวัดได้จริง ควบคู่ไปกับการปฏิรูปคุณภาพทางการจัดการศึกษา การปฏิรูปประชาชนไทยให้เป็นพลเมืองที่มีวิคิด วิธึมองปัญหาและความรับรู้ จิตสำนึก ที่รับผิดชอบอย่างจริงจังด้วย เป็นเรื่องที่รัฐบาลสามารถศึกษาและลงมือทำได้เลย โดยไม่ต้องรอสภาปฏิรูปชุดนั้นชุดนี้ ไม่ต้องรอรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ การปฏิรูปทางกฎหมายเป็นแนวทางวิธีการปฏิรูปประเทศวิธีการหนึ่งเท่านั้น ต้องปฏิรูปเชิงโครงสร้างทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ควบคู่กันไป (กับการปฏิรูปกฎหมาย) อย่างเป็นรูปธรรมและเป็นระบบครบวงจร จึงจะมีทางทำให้เกิดการปฏิรูปกลไกในการบริหารจัดการประเทศให้เจริญก้าวหน้าเป็นธรรมและพัฒนาแนวทางยั่งยืนด้านระบบนิเวศได้อย่างแท้จริง³

²รายงานหนึ่งปี สนช. 1/3 การพิจารณากฎหมายในสภา โดย Hlaw 12 สิงหาคม 2558 <http://ilaw.or.th/node/3800>

³วิทยากร เชียงกูล ปิดกาศประเทศไทย ก้าวข้างอีกยาวไกล ปฏิรูปแบบไหน อย่างไร เพื่อใคร เพื่ออะไร บ้านพระอาทิตย์ 2557.

1.2 สถานะทางเศรษฐกิจ

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้รายงานประเด็นเศรษฐกิจในรอบปี 2557 สรุปใจความสำคัญว่า “เศรษฐกิจไทยในปี 2557 ขยายตัวจากปีก่อนเพียงร้อยละ 0.7 เพราะมีข้อจำกัดด้านการเติบโตจากทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ โดยในช่วงแรกของปี เศรษฐกิจไทยไม่ขยายตัวเนื่องจากสถานการณ์ทางการเมืองส่งผลกระทบต่อการค้าเงินงาน บางส่วนของภาครัฐและความเชื่อมั่นของครัวเรือน ธุรกิจ รวมทั้งนักท่องเที่ยว ประกอบกับหนี้ครัวเรือนที่อยู่ในระดับสูงทำให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการใช้จ่ายและสถาบันการเงินระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อ นอกจากนี้ การส่งออกสินค้ายังฟื้นตัวช้าตามอุปสงค์ต่างประเทศที่ขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป รวมทั้งไทยมีข้อจำกัดด้านการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวธุรกิจจึงชะลอการผลิตและการลงทุนใหม่ออกไป

ในช่วงครึ่งหลังของปี 2557 เศรษฐกิจไทยทยอยฟื้นตัวเป็นลำดับจากการใช้จ่ายในประเทศและการท่องเที่ยวที่ปรับดีขึ้นภายหลังสถานการณ์ทางการเมืองคลี่คลายและภาครัฐกลับมาดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณได้ตามปกติ ประกอบกับมีการขยายการลงทุนของธุรกิจโทรคมนาคมและค้าปลีกเพื่อรองรับการเติบโตของอุปสงค์ในอนาคต อย่างไรก็ตาม การฟื้นตัวของเศรษฐกิจยังเป็นไปอย่างช้าๆ เพราะการส่งออกสินค้ายังอ่อนแอตามภาวะเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าหลัก โดยเฉพาะจีน ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศยุโรป นอกจากนี้ การใช้จ่ายของครัวเรือนยังถูกถ่วงด้วยรายได้เกษตรกรที่ตกต่ำและภาระหนี้ที่สูง ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวยังกลับมาไม่หมดเพราะหลายประเทศยังประกาศเตือนการเดินทางมาไทย ตลอดจนธุรกิจส่วนใหญ่ยังชะลอการลงทุนเพราะรอการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและรอภาครัฐลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน”

ในต้นปี 2558 ธนาคารแห่งประเทศไทยคาดหมายว่า เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มขยายตัวดีขึ้น โดยมีการใช้จ่ายภาคเอกชนซึ่งได้รับอานิสงส์จากราคาน้ำมันที่ลดลงและภาคการท่องเที่ยวเป็นแรงขับเคลื่อนหลัก กอปรกับการใช้จ่ายของภาครัฐจะกลับมาเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและบรรยากาศที่ดีต่อการลงทุนของภาคธุรกิจได้เพิ่มขึ้น ส่วนการส่งออกสินค้ามีแนวโน้มค่อยๆ ฟื้นตัวตามภาวะเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าสำหรับอัตราเงินเฟ้อมีแนวโน้มอยู่ในระดับต่ำต่อเนื่องตามทิศทางราคาน้ำมันในตลาดโลก รวมทั้งแรงกดดันจากอุปสงค์ในประเทศที่มีไม่มากนัก

¹ภาวะเศรษฐกิจไทยปี 2557 WWW.BOT.GO.TH

ธนาคารแห่งประเทศไทยมองว่าประเด็นความเสี่ยงที่ต้องติดตาม ได้แก่ (1) การฟื้นตัวของ การส่งออกสินค้าที่ยังมีความเสี่ยงจากเศรษฐกิจจีน ญี่ปุ่น และกลุ่มประเทศยุโรปชะลอตัว ประกอบกับไทยยังมีข้อจำกัดด้านการผลิตสินค้าเทคโนโลยีสูง (2) ความผันผวนของเงินทุนเคลื่อนย้าย จากการดำเนินนโยบายการเงินของประเทศเศรษฐกิจหลักที่แตกต่างกันมากขึ้น (3) ความต่อเนื่องของนโยบายภาครัฐ และการเร่งรัดการใช้จ่ายภาครัฐให้เป็นไปตามเป้าหมาย และ (4) กำลั้งซื้อของภาคครัวเรือนที่ยังถูกจำกัดจากรายได้เกษตรกรที่อ่อนแอจากราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ และภาระหนี้สินครัวเรือนของไทยที่อยู่ในระดับสูงอยู่แล้ว

ในเดือนเมษายน 2558 หน่วยงานวิจัยเศรษฐกิจทั้งภาครัฐและเอกชนเริ่มออกมาวิเคราะห์ใหม่ว่า ตัวเลขคาดการณ์การเติบโตของเศรษฐกิจไทยในปี 2558 คงต้องปรับลดลง เพราะการส่งออกในรอบ 3 เดือนแรกลดลงแบบติดลบมากกว่า 4% จากปัญหาต่างๆ ทั้งปัจจัยภายนอก (เศรษฐกิจโลกชะลอตัว สินค้าเกษตรราคาลดลง) และปัจจัยภายใน (การขาดประสิทธิภาพของการใช้จ่ายภาครัฐ) รุมเร้ามาก แม้การเมืองไทยหลังการรัฐประหาร พฤษภาคม 2557 จะมีเสถียรภาพมากขึ้นกว่าปีก่อนหน้านั้น แต่การที่ฝ่ายทหารทำให้คงเป็นรัฐบาลที่ใช้อำนาจพิเศษ รวมทั้งการประกาศกฎอัยการศึกหรือกฎอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายกันยังเป็นอุปสรรคที่บั่นทอนเรื่องการลงทุน การค้า และการท่องเที่ยวระหว่างประเทศในระดับหนึ่ง

เศรษฐกิจไทยในปี 2557-2558 นอกจากจะเติบโตต่ำกว่าเดิมและต่ำกว่าหลายประเทศในกลุ่มอาเซียนด้วยกันแล้ว องค์กรเพื่อการร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนา OECD ยังคาดการณ์ว่าใน 5 ปีข้างหน้า อัตราเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจะต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้านด้วย⁵

ในปี 2558 สถานะการณ์เศรษฐกิจโลกยังคงชะลอตัวและหลายประเทศมีปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ทำให้การส่งออกของไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ผสมกับปัญหาภาคพืชผลเกษตรตกต่ำและภัยแล้งรุนแรงในประเทศ ซึ่งสร้างความเสียหายต่อภาคเกษตรและลดกำลังซื้อของประชาชน ปัญหาการวางระเบิดโดยผู้ก่อความรุนแรงในกลางเมืองกรุงเทพฯ และปัญหาด้านความสัมพันธ์และความขัดแย้งกับต่างประเทศในประเด็นต่างๆ ทำให้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยซึ่งต้องพึ่งพาเศรษฐกิจโลกเป็นสัดส่วนสูงคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

แม้รัฐบาลจะปรับคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจทั้งชุดในตอนกลางปี 2558 และเร่งรัดนโยบายเพิ่มการลงทุนทางด้านขนส่ง เช่น ถนน รถไฟ รถไฟฟ้า ของภาครัฐและการ

⁵OECD Economics Outlook for Southeast Asia, China and India, 2015.

บทที่ 1

ปล่อยสินค้าออกเบียดำสู่ชนบทก็อาจช่วยให้ตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจดีขึ้นบ้างในระดับหนึ่ง เพราะมีการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มขึ้น แต่โครงการตั้งชื่อใหม่ว่า “ประชารัฐ” ไม่ใช่ “ประชานิยม” จะเป็นแค่การเปลี่ยนชื่อ ยังคงเน้นการกระตุ้นการลงทุนและการใช้จ่ายในแนวทางคล้ายกับรัฐบาลชุดที่ผ่านมา มา ไม่มีความชัดเจนว่าจะทำให้ประชาชนคนไทยมีผลิตภาพการผลิต (Productivity) เพิ่มขึ้นได้จริงหรือไม่ มากน้อยเพียงไร

ในแง่องค์ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์แนวทางเลือกได้เสนอมุมมองที่แตกต่างออกไปว่าประเทศไทยเป็นประเทศปานกลางค่อนข้างใหญ่ในแง่ประชากร (อันดับ 20 ของโลก) และพื้นที่ทำการเกษตร (อันดับที่ 19 ของโลก) จึงควรจะพัฒนาประเทศแนวใหม่แบบลดสัดส่วนการพึ่งพาการลงทุนและการค้ากับต่างประเทศลงมา และเพิ่มสัดส่วนผลผลิตสินค้าบริการและการบริโภคภายในประเทศด้วย มีการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างขนานใหญ่ เช่น การปฏิรูปที่ดิน ปฏิรูประบบภาษีอากรและงบประมาณ ปฏิรูประบบบริหารแบบกระจายอำนาจการบริหารไปสู่จังหวัด จัดการตนเองได้ ปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพกระจายถึงประชาชนอย่างทั่วถึงเป็นธรรมชาติ เพื่อกระจายทรัพย์สิน รายได้และการศึกษาให้ประชาชนกลุ่มใหญ่ให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต มีรายได้ (อำนาจซื้อ) สูงขึ้น จะสามารถเพิ่มการผลิตและการบริโภคภายในประเทศเป็นสัดส่วนสูงขึ้นอย่างมาก และทำให้ผลผลิตโดยรวมของประเทศเติบโตเพิ่มขึ้น

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในแนวทางเลือกนี้จะลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาระบบทุนนิยมโลกเป็นสัดส่วนสูงไปลงได้ และช่วยแก้ปัญหาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองสำหรับคนไทยส่วนใหญ่ได้หลายทาง รวมทั้งเรื่องการศึกษา คือเมื่อคนส่วนใหญ่มีงานในท้องถิ่นทำและมีรายได้สูงขึ้น ลูกหลานพวกเขาที่ออกจากโรงเรียนกลางคันก็จะลดลง และได้รับการศึกษาสูงขึ้น จะมีผลบวกในการสร้างพลเมืองที่มีความรู้/ทักษะสูงขึ้น ไปช่วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมได้เพิ่มขึ้น⁶

1.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้รายงานภาวะสังคมไทยในปี 2557 ที่พอสรุปประเด็นสำคัญได้ คือ⁷

⁶วิทยากร เชียงกุล เศรษฐศาสตร์แนวใหม่ – เพื่อชีวิตและระบบนิเวศที่สันติสุข สนพ. กรุงเทพมหานคร 2556.
⁷ข่าวเศรษฐกิจและสังคม www.nesdb.go.th

การจ้างงานลดลง อัตราการว่างงานต่ำ ขณะที่รายได้เพิ่มขึ้นซ้ำ ทั้งปี 2557 การจ้างงานลดลงร้อยละ 0.4 อัตราการว่างงานเฉลี่ยร้อยละ 0.84 ค่าจ้างแรงงานที่หักด้วยเงินเพื่อแล้วเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3 ผลผลิตภาพแรงงานต่อคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 เมื่อพิจารณาผลผลิตภาพแรงงานรายสาขาเทียบกับค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น พบว่า ผลผลิตภาพแรงงานเพิ่มขึ้นช้ากว่าค่าจ้างแรงงานในเกือบทุกสาขา ยกเว้นสาขาเกษตรกรรม ก่อสร้างและการศึกษา ที่ผลผลิตภาพแรงงานโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงกว่าค่าจ้างแรงงาน

การก่อหนี้สินครัวเรือนในภาพรวมมีแนวโน้มชะลอลง แต่การผิณัดชำระหนี้เพิ่มอย่างต่อเนื่อง ไตรมาสที่สี่ปี 2557 ยอดคงค้างสินเชื่อเพื่อการบริโภคอุปโภคส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 โดยมีมูลค่ายอดคงค้างสินเชื่อเท่ากับ 3,492,624 ล้านบาท สินเชื่อเพื่อซื้อที่อยู่อาศัย และการบริโภคอื่นๆ ยังเพิ่มขึ้น แต่สินเชื่อเพื่อซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ลดลง การผิณัดชำระหนี้สินเชื่อภายใต้การกำกับและบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้มีมูลค่า 83,451 ล้านบาทเพิ่มขึ้นร้อยละ 16.5 สินเชื่อภายใต้การกำกับผิณัดชำระหนี้เกิน 3 เดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 30.4 และยอดคงค้างชำระบัตรเครดิตเกิน 3 เดือน เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.3

ผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคไขหวัดใหญ่และปอดอักเสบ ผู้ป่วยเอดส์มีแนวโน้มลดลง แต่กลุ่มเยาวชนมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ กรมควบคุมโรครายงานว่า จำนวนผู้ป่วยเป็นรายปี มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มเยาวชน สํารวจพบว่าเคยมีเพศสัมพันธ์แล้วเพิ่มขึ้น และใช้ถุงยางอนามัยในระดับต่ำ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่เพิ่มขึ้น กลุ่มเยาวชนเริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุน้อยลง โดย (1) อัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 32.2 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 32.3 ในปี 2557 อัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 19.9 ในปี 2556 เป็นร้อยละ 20.7 ในปี 2557 (2) กลุ่มสตรีมีแนวโน้มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ (3) กลุ่มเยาวชนมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ลดลง แต่เริ่มสูบบุหรี่เมื่ออายุน้อยลงจาก 16.8 ปีในปี 2550 เป็น 15.6 ปีในปี 2557

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยรวมดีขึ้น แต่สถานการณ์ยาเสพติดทั้งในกลุ่มผู้ค้าและผู้เสพยังคงเป็นปัญหา คดีอาญาโดยรวมของปี 2557 ลดลง โดยคดียาเสพติดยังคงมีสัดส่วนมากที่สุดร้อยละ 84.5 จึงยังคงต้องเฝ้าระวังการลักลอบขนยาเสพติดตามแนวชายแดน สนามบินและท่าเรือ การปราบปรามกลุ่มนักค้ารายใหญ่ ขณะที่กลุ่มเยาวชนอายุ 15-24 ปี ยังเป็นกลุ่มที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งเป็นผู้ค้าและผู้เสพรายใหม่

อุบัติเหตุจราจรทางบก การเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบก รวมทั้งปี 2557 มีผู้เสียชีวิตลดลงร้อยละ 13.5 การรณรงค์การลดอุบัติเหตุในช่วงเทศกาลโดยเฉพาะปีใหม่นี้ปี 2558

บทที่ 1

ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุลดลงจากปีใหม่ปี 2557 ร้อยละ 5.5 เสียชีวิตลดลงร้อยละ 7.1 สาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุยังคงมาจากการเมาสุราและขับรถเร็วเกินกว่ากฎหมายกำหนด เปรียบเทียบกับประเทศอื่นในเรื่องสถิติความปลอดภัยทางถนน ประเทศไทยมีอัตราการตายจากถนนเท่ากับ 38.1 คน ต่อประชากร 1 แสนคน ใน พ.ศ. 2556 (ค.ศ. 2013) สูงสุดเป็นอันดับที่ 2 ของ 182 ประเทศ⁸

ปัญหาหมอกควัน เป็นปัญหาประจำฤดูแล้งของประเทศไทย โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือตอนบน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากการเกิดไฟป่าและการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมหรือในพื้นที่โล่ง รวมทั้งปัญหาหมอกควันข้ามแดนเกิดขึ้นในบริเวณประเทศสมาชิกอาเซียนตอนบน จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษพบว่าในปี 2557 มีจำนวนวันที่ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM10) สูงเกินค่ามาตรฐานรวม 47 วัน เพิ่มขึ้นจากปี 2556 ในช่วงเวลาเดียวกัน ที่มีจำนวน 45 วัน คุณภาพอากาศที่เกินค่ามาตรฐานส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนมาก โดยในปี 2557 พบว่า ผู้ป่วยด้วยโรคที่คาดว่าได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันมีเกือบ 1 ล้านคน ขณะที่ในช่วงสองเดือนแรกของปี 2558 พบผู้ป่วยด้วยโรคที่คาดว่าได้รับผลกระทบจากปัญหาหมอกควันจำนวน 2.4 แสนคน

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การคาดการณ์สถานการณ์ภัยแล้งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่า จะเกิดภาวะภัยแล้งและภาวะฝนทิ้งช่วงขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยอาจเกิดเร็วขึ้นและมีระยะเวลานานขึ้น อีกทั้งมีความรุนแรงมากกว่าปีที่ผ่านมา

โครงสร้างแรงงานของไทยจะเริ่มกลายเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อผู้สังคมที่มีผู้สูงวัยเพิ่มขึ้น ประชากรวัยเด็กเยาวชนและวัยทำงานลดลง แรงงานที่มีอยู่จะต้องรักษาระดับการผลิตเอาไว้เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศต่อไป **สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมองว่า โครงสร้างแรงงานยังเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนา** ดังนี้

1. แรงงานส่วนใหญ่มีการศึกษาภาคบังคับและเป็นแรงงานสูงอายุ แรงงานไทยกว่าร้อยละ 65 มีการศึกษาระดับมัธยมต้นและต่ำกว่า ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศที่มีทิศทางไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูง และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยองค์ความรู้ ขณะที่สัดส่วนแรงงานอายุ 50 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้น แต่แรงงานที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี มีแนวโน้มเข้าสู่กำลังแรงงานลดลง ส่งผลให้มีแนวโน้มขาดแคลนแรงงานและผลิตภาพแรงงานในบางสาขาลดลง

2. แรงงานกว่าครึ่งเป็นแรงงานนอกระบบ ผู้มีงานทำร้อยละ 57.6 ในปี 2557 เป็นแรงงานนอกระบบ ส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรและทำงานอาชีพอิสระ ซึ่งแม้จะช่วยรองรับ

⁸WHO องค์กรอนามัยโลก อ้างไว้ใน www.wikipedia.org – International Ranking of Thailand.

แรงงานไร้ฝีมือ แต่ส่งผลต่อการขยายตัวของการทำงานในระบบ แรงงานมีแนวโน้มการเคลื่อนย้ายเข้าสู่สถานประกอบการมากขึ้น ซึ่งจำเป็นต้องเร่งพัฒนาทักษะเพื่อให้แรงงานสามารถปรับตัวและทำงานในสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แรงงานมีภาวะตั้งตัวและการผลิตแรงงานยังไม่ตรงกับความต้องการ โดยอัตราการว่างงานมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 2.4 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 0.84 ในปี 2557 โดยกลุ่มอาชีวศึกษามีความต้องการแรงงานสูงกว่าจำนวนผู้ว่างงาน ขณะที่ในกลุ่มอุดมศึกษามีผู้ว่างงานสูงแต่ยังมีแรงงานที่ขาดแคลน สะท้อนให้เห็นถึงสาขาที่ผลิตไม่ตรงกับความต้องการหรือมีคุณสมบัติไม่เหมาะสม

4. คุณภาพแรงงาน ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2544-2557) ผลผลิตภาพแรงงานของไทยเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2.9 รวมทั้งแรงงานในสถานประกอบการยังขาดทักษะที่จำเป็นคือ ภาษาต่างประเทศ คอมพิวเตอร์ ความคิดสร้างสรรค์และการวิเคราะห์ เป็นต้น

ประเด็นหนึ่งที่**รายงานเรื่องภาวะสังคม**ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติไม่ได้กล่าวถึงคือ ปัจจุบันไทยใช้แรงงานข้ามชาติจากพม่า กัมพูชา และลาว ไม่ต่ำกว่า 2.8 ล้านคน ในปี 2556 แม้ว่ารัฐบาลไทยจำเป็นต้องพึ่งและใช้นโยบายจดทะเบียนและออกวีซ่าให้กับแรงงานฝีมือต่ำเหล่านี้ เพราะระบบเศรษฐกิจไทยจำเป็นต้องพึ่งแรงงานต่างชาติดังกล่าวนี้ แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและความต้องการแรงงานที่เพิ่มขึ้นตลอดทั้งภูมิภาค อาจจะทำให้ความได้เปรียบของไทยในภาคอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานสูง เทคโนโลยีต่ำเหล่านี้ ค่อยๆ ลดลงได้ในอนาคต⁹ ถ้านับรวมจำนวนแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้ลงทะเบียนที่ทำงานตามบ้าน สถานบริการขนาดเล็กต่างๆ น่าจะมีจำนวนมากกว่า 2.8 ล้านคน เรื่องการใช้แรงงานข้ามชาติไม่ได้เป็นเรื่องที่มีผลบวกต่อเศรษฐกิจไทยเท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อทางสังคม ทั้งทางบวกและทางลบอยู่เหมือนกัน

ปัญหาแรงงานไทยมีจำนวนลด (เนื่องจากอัตราการเกิดลดลง) ทั้งไม่ยอมทำงานแบบไร้ฝีมือแบบที่แรงงานต่างชาติรับทำ แต่ขณะเดียวกัน แรงงานไทยก็พัฒนาฝีมือชั้นกลางและชั้นสูงน้อย เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกับเรื่องการจัดการศึกษาที่ยังทำไม่ได้ทั่วถึงและมีคุณภาพไม่เพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องอาชีพและความรู้ที่ใช้งานจริงได้

ปัญหาสังคมด้านอื่นๆ เช่น ปัญหาเยาวชนคัมหม์เกล้า ดิคาเสพติด ทะเลาะวิวาท รวมกลุ่มแข่งมอเตอร์ไซด์ ฯลฯ ปัญหาทุจริตฉ้อฉลทั้งในวงการราชการ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจเอกชน รวมทั้งในวงการศึกษาศึกษา และวงการสงฆ์ ก็ยังปรากฏเป็นข่าวในช่วงปี 2557 - 2558 อย่างต่อเนื่อง แม้รัฐบาล คสช. จะมีอำนาจพิเศษที่ทำให้สามารถแก้ไขปัญหบางเรื่องได้รวดเร็วขึ้น แต่ก็เป็นการตามแก้ปัญหาเป็นเรื่องๆ ไป มากกว่าที่จะมีการคิดและปฏิรูปเชิง

⁹Huglet, Jerrold. Thailand Migration Report 2014, United Nations The Thematic Working Group Migration in Thailand, Bangkok 2014.

บทที่ 1

โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองสังคมอย่างจริงจัง ส่วนหนึ่งรัฐบาลอาจคาดหวังว่าสภาพภูมิรัฐศาสตร์และสถานียุทธศาสตร์แห่งชาติจะเป็นผู้ดำเนินการในเรื่องนี้ แต่ในทางปฏิบัติสภาพทั้งสองก็ทำได้แค่เสนอแนวคิดและเสนอกฎหมายในบางเรื่องเท่านั้น คณะรัฐมนตรีและกระทรวงต่างๆ ควรจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาและปฏิรูปทางสังคมได้มากกว่าที่เป็นอยู่ ถ้าพวกเขาเข้าใจ สนใจเรื่องการแก้ไขปัญหาและการปฏิรูปทางสังคมอย่างจริงจัง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลไทยทุกรัฐบาลที่เน้นการเจริญเติบโตของผลผลิตโดยรวมตามแนวทางทุนนิยมอุตสาหกรรมที่พึ่งการลงทุน การค้า กับต่างชาติเป็นสัดส่วนสูง การพัฒนาในแนวนี้นำให้เกิดการกระจายทรัพย์สินและรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ปัญหาความยากจนขาดแคลน ขณะเดียวกันก็สร้างความคาดหวัง ค่านิยม และลัทธิบริโภคนิยมคืออยากร่ำรวย อยากบริโภคนิยมมาก ประชาชน รวมทั้งเด็กและเยาวชนติดลัทธิบริโภคนิยม (ติดโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต ติดการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ เล่นการพนันหมกมุ่นกับเรื่องทางเพศ และความบันเทิงต่างๆ การช้อปปิ้งไฮโซแข่งกัน ฯลฯ) มีปัญหาทั้งทางส่วนตัวและทางสังคมเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของทุกรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาเพื่อความเจริญเติบโตของสินค้าและบริการมากไป (แทนที่จะเน้นการกระจายที่เป็นธรรม และการเพิ่มคุณภาพชีวิต) นอกจากจะทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสภาพแวดล้อม เช่น ป่าไม้ ป่าชายเลน แหล่งน้ำจืด ดิน ฯลฯ ทำให้เกิดปัญหา น้ำท่วม ภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม ปัญหาขยะล้นเมือง ปัญหาการใช้สารเคมีและสารพิษต่างๆ การปล่อยควันและน้ำเสียเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย คุณภาพของชีวิตของประชาชนทั่วประเทศ และการพัฒนาทางสังคมในระยะยาว มากกว่าผลได้ทางธุรกิจระยะสั้นของคนกลุ่มน้อยหลายเท่า

ในแง่สถิติการทำลายสิ่งแวดล้อมเชิงเปรียบเทียบประเทศต่างๆ ไทย เป็นประเทศที่มีประชากรและเศรษฐกิจระดับกลางๆ ประเทศหนึ่ง ติดอันดับสูงเกินขนาดในหลายเรื่อง เช่น ทิ้งถุงพลาสติกในทะเลมากเป็นอันดับ 6 จาก 192 ประเทศ คุกคามทำลายชนิดพันธุ์สัตว์เสี่ยงสูญพันธุ์มมาเป็นอันดับที่ 9 จาก 214 ประเทศ คุกคามทำลายชนิดพันธุ์ปลามากเป็นอันดับที่ 12 จาก 215 ประเทศ คุกคามพันธุ์พืชชั้นสูงมากเป็นอันดับที่ 26 จาก 125 ประเทศ ทำลายป่ามากเป็นอันดับที่ 29 จาก 197 ประเทศ และไทยมีความเสี่ยงจากภาวะการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ระดับน้ำทะเลสูงขึ้นจนท่วมเมืองชายฝั่งเป็นอันดับที่ 7 ของโลก อยู่ในกลุ่ม 20 ประเทศที่เสี่ยงที่สุด (Most At-Risk) บริเวณที่ประชากรไทยราว 8 ล้านคน หรือ 12% ของประชากรทั้งประเทศมีโอกาสอยู่ใต้ระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้นภายใน

ปลายศตวรรษนี้¹⁰ สถิติดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีผลกระทบในทางลบต่อชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งในปัจจุบันและในอนาคตสูง ที่คนไทยควรตระหนักและหาทางป้องกันแก้ไขลดการทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างถือเป็นเรื่องสำคัญและเร่งด่วน

¹⁰www.wikipedia.org International Rankings of Thailand.

